

Güvenli Bölgede Askerî ve Sivil Kolluk Güçleri

Ömer Özkızcık

31.10.2024

Giriş

2016 yılında Fırat Kalkanı Harekâtı ile kurulan ve daha sonra Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtlarıyla genişletilen Suriye'deki güvenli bölgede, iç güvenlik meselesi önemli konulardan biridir. Nitekim bir güvenli bölge mimarisi sadece cephe hatlarında güvenliğin sağlanması ile oluşmaz, aynı zamanda iç bölgede de güvenliğin sağlanması gereklidir. Güvenli bölgenin kurulmasından sonra bölgede yaşanan yoğun terör saldırılarının azalmasıyla, iç güvenlik ciddi ölçüde iyileşmiştir. Dünyanın her bölgesinde olduğu gibi güvenli bölgede de polisler ve güvenliği sağlayan kurumlar bulunmaktadır.

Bu rapor, saha araştırmaları sonucunda elde edilen bilgiler ışığında hazırlanmış ve Suriye'deki güvenli bölgede vazifeli iç güvenlikten sorumlu Sivil ve Askerî Polis Teşkilatlarını ele almaktadır. Okuyuculara bu iki emniyet yapılanmasının içyapısını, görevlerini ve yetki alanlarını tanıtmaktadır. Akabinde bu iki güvenlik gücünün bugüne kadar elde ettiği başarılar ve karşılaştıkları yapısal sorunlar ele alınmaktadır. Bu rapor aynı zamanda güvenli bölgedeki suç oranlarından kontrol noktalarındaki olumlu dönüşüme, sivil ve askerî polisler arasındaki dayanışmadan bölgedeki yoğun bireysel silahlanmaya ve savaşın getirdiği olumsuz şartlara kadar birçok konuyu da ele almaktadır.

Sivil Polis Teşkilatı Yapılanması

Sivil Polis Teşkilatının güvenli bölgedeki yapılanmasına bakıldığında ilk göze çarpan olgu, yapılanmanın yerel meclislere bağlı olduğudur. Güvenli bölgede bulunan her yerel meclisin ayrı bir sivil polis yapılanması bulunmaktadır. Örneğin, Azez bölgesinde yerel meclise bağlı Azez Sivil Polis Teşkilatı vardır. El-Bab bölgesinde yine yerel meclise bağlı El-Bab Sivil Polis Teşkilatı kurulmuştur. Resmî yapılanma itibarıyla her Sivil Polis Teşkilatı, bölgesindeki yerel meclislere bağlıdır. Her yerel meclis de Suriye Geçici Hükümetine bağlıdır.

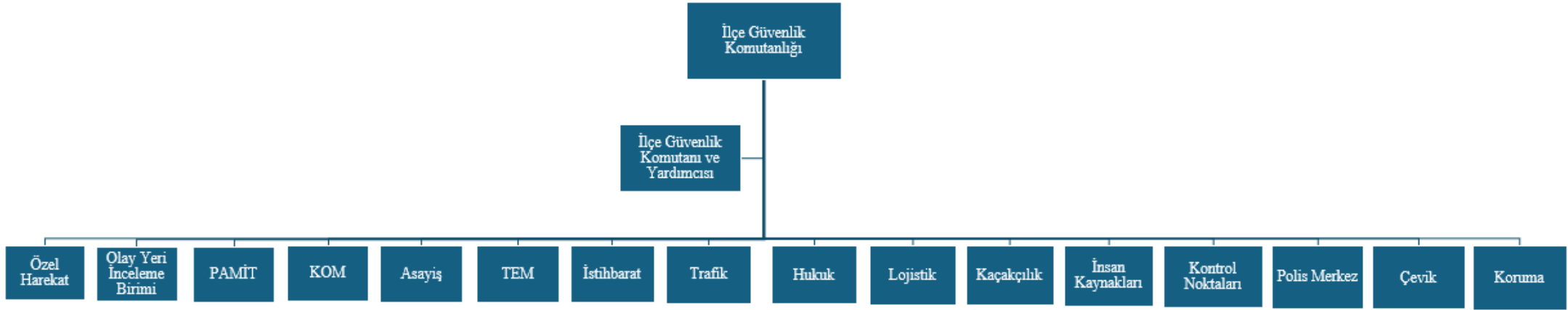
Bu yapı çerçevesinde güvenli bölgede toplamında 20 Sivil Polis Teşkilatı bulunmaktadır. Doğudan güneye doğru sırasıyla; Rasulayn, Suluk, Tel Abyad, Cerablus, Gandura [Gandura Cerablus'a bağlıdır], Çobanbey, Başköy, Biza, El-Bab, Ahtarin, Mare, Soran, Azez, Şeran, Afrin, Bülbül, Mabathı, Racu, Cinderes ve Şeyh Hadid Sivil Polis Teşkilatları bulunmaktadır.

Her yapılanma o bölgede yaşayan sivillerin yerel meclisler tarafından 'kolluk kuvveti' görevine alınmasıyla oluşturulmuştur. Böylelikle tüm sivil polisler bölge halkındandır ve yereldir. Bölgede bulunan tüm sivil polis teşkilatları arasında bir ast-üst ilişkisi bulunmamaktadır. Tüm

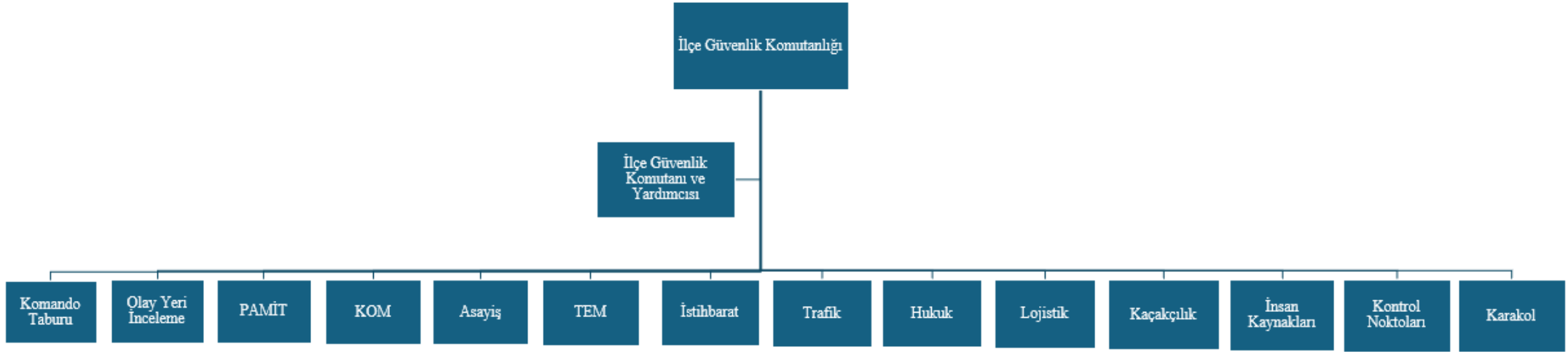
sivil polis yapılanmaları eşit seviyededir ve her güvenlik gücü kendi yetki alanında çalışmaktadır.

Güvenli bölgelerde bulunan her sivil polis yapılanması Suriye Geçici Hükümetinin resmî talepleri doğrultusunda kurulur. Güvenli bölgelerde hayatın normalleştirilmesi ve insani yardım faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlı Jandarma veya Emniyet güçleri tarafından kendilerine danışmanlık hizmeti verilmektedir. Bu bağlamda sivil polis teşkilatlarının iç yapılanması Türkiye'deki Jandarma veya Emniyet'in yapılanma ve işleyişi ile benzerlikler taşımaktadır. Yerel meclislere bağlı kolluk teşkilatlarına danışmanlık veren Türkiye Cumhuriyeti'nin güvenlik unsurları, güvenli bölgelerde yaşayan kişilerin 'kendi kendini yönetmesi hakkına' riayet etmektedir. Yerel kolluk kuvvetlerinin teknik düzeyde danışmanlığını yürüttüğü, meşru müdafaa hali hariç olaylara doğrudan karışmadığı gerçeği artık yerelde de kabul görmüş bir vakıdır.

Sivil Polis Teşkilatlarının iç yapılanması alttaki görseldeki gibidir:

Şekil(1): Sivil Polis Yapılanması (Jandarma Danışmanlığı)

Şekil (2): Sivil Polis Yapılanması (Emniyet Danışmanlığı)

Her Sivil Polis Teşkilatının, Jandarma'dan mı yoksa Emniyet'ten mi danışmanlık hizmeti aldıkları fark etmeksizin personel sayısı yaklaşık olarak 600 ile 2000 memur arasında değişmektedir. Sivil polisler içerisindeki kadın memur oranı yaklaşık %3 ila %5 arasında değişmektedir. Sivil polisler yerel meclislerin bütçelerinden aylık maaş verilmektedir. Sivil polisler, güvenli bölgedeki PTT şubelerinden maaşlarını düzenli bir şekilde çekebilmektedir. Memur maaşları; medeni hal, çocuk sayısı ve eğitim seviyesi gibi farklı etkenleri gözetmektedir. En düşük maaş, bölgeden bölgeye değişmekle beraber 2900 TL ile 3500 TL arasında değişmektedir.

Sivil polis alımı için her bölgedeki Sivil Polis Teşkilatı ayrı bir süreç işletmektedir. Örneğin; Cerablus Sivil Polis Teşkilatı, Cerablus bölgesinde ikamet eden sivillere yönelik bir ilana çıkmaktadır. Söz konusu ilana yaş, fiziki yeterlilik ve eğitim seviyesi gibi şartları taşıyanlara başvuru hakkı tanınmaktadır. Başvuruda bulunanlara yönelik yazılı ve uygulamalı sınavlar düzenlenmektedir. Sınavların ardından mülakatlar gerçekleştirilmektedir. Sınav ve mülakatlardan başarıyla geçenlere yönelik güvenlik soruşturması yapılmaktadır. Güvenlik soruşturması da olumlu sonuçlananlar sivil polis olma hakkına erişmektedir. Alımlar yapıldıktan sonra her Sivil Polis Teşkilatı, 1,5 aylık bir temel eğitim süreci düzenlemektedir. Temel eğitimin ardından polis olmaya hak kazananlar, kendi CV'leri, eğitimleri ve yetenekleri kapsamında teşkilatın farklı branşlarında vazifelendirilmektedir.

Sivil Polis Teşkilatının Görev Alanı ve Suçla Mücadelesi

Sivil polislerin güvenli bölgedeki yetki alanı, hem coğrafi hem de hedef grubu olarak sınırlandırılmıştır. Coğrafi anlamda her Sivil Polis Teşkilatı kendi bölgesinden sorumludur. Örneğin; Azez'deki sivil polisin yetki alanı, Azez yerel meclisine bağlı bölgelerle sınırlıdır. Azez'in dışındaki bölgelerden diğer yerel meclislere bağlı sivil polisler sorumludur.

Sivil polislerin ikinci sınırlandırması hedef grubu bağlamındadır. Sivil polisler, yetkileri gereğince sadece sivillerden sorumludur. Güvenli bölgede bulunan ve SMO'ya bağlı gruplarda askerlik yapanların karışacağı olaylar, kolluğun yetki alanının dışındadır. Eğer sivil polis, bir askeri suçüstü yakalarsa onu gözaltına alıp karakola götürmez. Askerî polisi çağırıp söz konusu askeri, Askerî Polis Teşkilatına teslim etmek zorundadır. Bu bağlamda sivil polisler, askeri personellere ilişkin soruşturma ve kovuşturma görevi yapamaz. Bu bağlamda eğer bir suça hem sivil hem de askeri personel karışmışsa veya bir olayda bir taraf sivil diğer taraf askerse, sivil polis olayı askeri polise devretmek zorundadır.

Suriye kanunları ve teamülleri çerçevesinde belirlenen bu sınırlar doğrultusunda sivil polisler, kendi bölgelerindeki sivillerin suçlarıyla ilgilenebilir. Genel hırsızlık ve adi suçlardan tutun da, siviller arasındaki herhangi bir toplumsal olaya kadar geniş bir yelpazede olaylara müdahale etmektedirler. Trafik ve toplumsal olaylardan sivil polisler sorumludur. Güvenli bölgede bulunan kontrol noktalarında sivil araçlar, Sivil Polis Teşkilatının kontrol noktalarından geçmek zorundadır. Sivil polisler ancak sivil araçları kontrol edebilmektedir.

Sivil polislerin hepsi sivil savcılar ve mahkemelerle çalışmaktadır. Bu bağlamda soruşturma ve kovuşturma süreçlerinin hepsi, sivil savcılarının onayı ve izniyle gerçekleştirilmektedir.

Yakalanan şüpheliler karakol veya polis merkezine getirilmekte ve kendileri hakkında hukuki süreç başlatılmaktadır. Gözaltı ve nezaret süreçleri sonrasında sivil mahkemede ilgilinin davası görülmektedir. Hâkimin hükmü sonrasında mahkûm sivil hapishaneye sevk edilir. Sivil hapishanede ise yine sivil polis memurları görev almaktadır.

Askerî Polis Teşkilatı Yapılanması

Askerî Polis Teşkilatı güvenli bölgede merkezî olarak yapılanmıştır. Tüm güvenli bölge için bir hiyerarşik yapılanma içerisinde bulunan askerî polis yapılanmasının bir merkez komutanlığı bulunmaktadır. Merkezî komutanlık doğrudan Suriye Geçici Hükümeti Savunma Bakanlığına bağlıdır. Örneğin; Cerablus Askerî Polis Teşkilatı da Çobanbey Askerî Polis Teşkilatı da önce Fırat Kalkanı Harekâtı Komutanlığına ve oradan da Merkez Komutanlığa bağlıdır. Tüm askerî polis yapıları birbiriyle doğrudan irtibatlıdır. Şubeler arasında ast-üst ilişkisi olmazken şubelerle merkezî komutanlık arasında çok net bir ast-üst ilişkisi bulunmaktadır.

Merkezî komutanlık uhdesi altında ise 10 farklı şube bulunmaktadır. Bunlar doğudan güneye doğru sırasıyla: Barış Pınarı Harekâtı Bölgesi Komutanlığına bağlı Rasulayn, Suluk ve Tel Abyad Askerî Polis Teşkilatları, Fırat Kalkanı Harekâtı Bölgesi Komutanlığına bağlı Cerablus, El-Bab, Çobanbey ve Azez Askerî Polis Teşkilatları, Zeytin Dalı Harekâtı Bölgesi Komutanlığına bağlı Afrin, Bülbül ve Cinderes Askerî Polis Teşkilatları şeklindedir.

Her yapılanma, güvenli bölgedeki Suriye Milli Ordusu grupları içerisindeki vazifeli askerlerin hizmete alınmasıyla oluşturulmuştur. Böylelikle tüm askerî polisler, Suriye’de devrime katılmış ve savaşma tecrübesi olan askerlerden oluşmaktadır. Askerî polis teşkilatı içerisinde özellikle Suriye devrimi sürecinde sivilleri öldürmeyi reddettiği için ordudan ayrılan subayların oranı oldukça yüksektir.

Askerî Polis Teşkilatına bağlı her bir şubenin personel sayısı yaklaşık olarak 300 ila 700 asker arasında değişmektedir. Askerî polisler, Suriye Geçici Hükümeti Savunma Bakanlığı tarafından askerin medeni durumu, eğitim seviyesi ve çocuk sayısı gözetilerek aylık olarak en az 1500 TL ile 2000 TL arasında maaş verilmektedir. Maaşlar doğrudan yapısal hiyerarşi içerisinde verilmektedir.

Askerî polis alımları sivillere açık değildir. Sadece askerler askerî polis olabilmektedir. Askerî Polis Teşkilatının personel ihtiyaçları Suriye Milli Ordusu grupları tarafından karşılanmaktadır. Alım yapılması gerektiğinde Suriye Geçici Hükümeti Savunma Bakanı, Suriye Milli Ordusu Kolordu Komutanlarından personel alımı yapmaktadır. Bu teşkilata alınan askerler referans sistemiyle belirlenmektedir. Alımlar yapıldıktan sonra hiyerarşik düzen bağlamında ordudan ayrılan subaylar tarafından eğitimler verilmektedir. Eğitim süreçleri akabinde askerî polisler yetenekleri ve eğitimleri bağlamında görev tevdi edilmektedir.

Askerî Polis Teşkilatının Görev Alanı ve Suçla Mücadelesi

Askerî polislerin güvenli bölgedeki yetki alanı hedef grubu askerler ve düşman askerleriyle sınırlıdır. Ancak coğrafi olarak herhangi bir sınırlama söz konusu değildir. Askerî Polis

Teşkilatı farklı şubelere ayrılrsa da ihtiyaçlara binaen merkezî görevlendirme sonucunda bir askerî polis geçici olarak farklı bir bölgede de görev alabilmektedir.

Askerî polislerin en önemli sınırlandırması hedef grubunda sivillerin olmamasıdır. Güvenli bölgede bir sivil suçüstü yakalasalar bile onu Suriye kanunları çerçevesinde gözaltına alamazlar. Sivil polisleri çağırıp kişiyi sivil polise teslim etmek zorundadırlar. Bu bağlamda askerî polislerin sivillere ilişkin soruşturma ve kovuşturma görevleri yoktur. Askerî polis, Suriye Milli Ordusundaki askerlerin suçlarıyla ilgilenmektedir. Eğer bir suça hem sivil hem de askerî personel karışmışsa veya bir olayda bir taraf sivil diğer taraf askerse olay, askerî polis yetki alanına girmektedir. Bunun yanında Sivil Polis Teşkilatının talebi doğrultusunda sivil polislerle beraber sivillere yönelik operasyon gerçekleştirme yetkisine sahiptir. Sivil polisler beraber gözaltı süreçleri yapılmakta ve akabinde tüm sivil suçlular Sivil Polis Teşkilatına teslim edilmektedir.

Suriye kanunları çerçevesinde belirlenen bu sınırlar doğrultusunda askerî polisler, askerlerin suçlarıyla ilgilenir. Askerlerin rüşvet, kaçakçılık, gasp, uyuşturucu ve işledikleri diğer tüm adı suçların soruşturması ve kovuşturmasından sorumludur. Ayrıca düşman unsurlarının ve terör örgütü üyelerinin teslim alınması veya yakalanması durumunda onların gözaltı süreçlerini de yönetir.

Askerî polislerin hepsi askerî savcılar ve mahkemelerle çalışmaktadır. Bu bağlamda soruşturma ve kovuşturma süreçlerinin hepsi askerî savcıların onayı ve izniyle gerçekleştirilmektedir. Yakalanan şüpheliler karakollara getirilmekte ve kendileri hakkında hukuki süreç başlatılmaktadır. Gözaltı ve nezaret süreçleri sonrasında askerî mahkemede ilgilinin davası görülmektedir. Hâkimin kararı sonrasında mahkûm asker hapishaneye sevk edilir. Askerî hapishanede askerî polisler görev almaktadır.

Güvenlik Güçlerinin Başarıları ve Karşılaştığı Sorunlar

Suriye'deki güvenli bölgede görev alan sivil ve askerî polis yapılanmaları, asayiş sağlama ve iç güvenliği temin etme bağlamında birçok alanda olumlu yönde mesafe kat etmiştir. Sivil polislerin yerelden oluşturulması, sivil polisin yereldeki kabulünü artırmış ve etkinliğini güçlendirmiştir. Askerî polisin ise askerlerden oluşturulması ve Suriye Milli Ordusundan sorumlu olması bölgedeki asayiş sorunlarını hafifletmiştir. Özellikle askerî polisin merkezî ve hiyerarşik yapılanması, Suriye'deki güvenli bölge için merkezî otoritenin etkin bir şekilde oluşturulması bağlamında çok kritik bir eşittir. Bu iki yapının koordineli çalışmaları ve dayanışması sonucunda güvenli bölgedeki suç oranları azalmış ve sivil halkın yıllardır rahatsız olduğu kontrol noktalarında gözle görülür iyileşmeler olmuştur. Ancak bölgedeki yoğun bireysel silahlanma, savaş şartları ve aşiret yapıları, güvenlik hizmetlerinin daha da iyiye gidebilmesinin önünü kesmekte ve durumu zorlaştırmaktadır.

Suç Oranları

Suriye’deki güvenli bölgelerde sivil ve askerî polislerin çalışmaları doğrultusunda suç oranlarında belirgin ve ciddi bir düşüş bulunmaktadır. Ancak suç oranlarından daha da önemli olan, suçluların yakalanması ve fail-i meçhullerin azalmasıdır. Nitekim sivil ve askerî polislerin sahadaki etkinliğinin düşük olduğu dönemlerde, güvenli bölgede yaşayan insanların hak arayış imkânları çok sınırlıydı. İnsanlar ya bireysel olarak haklarını aramaya çalışıyordu ya da Suriye Milli Ordusundaki irtibatları üzerinden haklarını korumaya çalışıyordu. Üstüne üstlük hırsızlık ve gasp gibi birçok suç işleyen zanlılar yakalanamıyordu. Asayiş bağlamında anarşiye benzer bu durum sürdürülebilir değildi. Özellikle suçluların yakalanamaması bölgedeki güvenliği ve güvenlik algısını çok zedeliyordu. Ancak Sivil ve Askeri Polis Teşkilatlarının çalışmaları ve gayretleri sonucunda güvenli bölgede suçluları yakalamaya yönelik çalışmalar güçlenmiştir. Bu bağlamda eskiye nazaran suç işleyenlerin büyük bir kısmının güvenlik güçlerince yakalandığı birçok mülakatta ifade edilmektedir. Güvenlik güçlerinin çalışmalarındaki başarısının ardında yatan sebeplerden biri de bölgede mobese sisteminin oluşturulmasıdır. Düzenli, eğitilmiş ve kendi içerisinde hiyerarşik yapılanmaya sahip sivil ve askerî polislerin kullandığı mobese sistemi sayesinde hem adi suçlular hem de terör örgütleri adına faaliyet yürüten kişiler hızlıca tespit edilebilmektedir. Bu bağlamda güvenli bölgede yaşayan tüm bireylerin yerel meclisten kimlik almak zorunda olmaları ve bölgedeki tüm araçlara yerel meclisler vasıtasıyla plaka verilmesi güvenlik güçlerinin çalışmalarını kolaylaştıran iki önemli idari karar olarak dikkat çekmektedir.

Diğer önemli bir gelişme ise insanların artık haklarını aramak için Suriye Milli Ordusu grupları yerine doğrudan sivil ve askerî polis yapılanmalarına gidebilmeleridir. Nitekim eskiden kişiler arasında yaşanan bir anlaşmazlık, hemen iki Suriye Milli Ordusu grubu arasında bir iç çatışmaya dönüşebilmekteydi. Ancak Sivil ve Askerî Polis Teşkilatları sayesinde insanlar haklarını aramak için artık daha kolay şekilde karakola veya polis merkezine gitmeyi tercih etmektedir. Böylelikle hak arayışları kanun ve nizam içerisinde olmaktadır.

Suç oranlarına bakacak olursak Cerablus bölgesini örnek olarak göstermek sahadaki olumlu gelişim için yeterli olacaktır. Cerablus bölgesinde Sivil Polis Teşkilatı rakamlarına göre 2017 yılında toplam 393 cinayet işlenirken, bu rakam 2023 yılında 267’ye düşmüştür. Terör ile ilgili suçlar 2017 yılındaki 335’ten, 2023 yılındaki 63’e düşmüştür. Kaçırma vakaları ise 2017 yılında 201 iken, 2024’ün ilk altı ayında bu sayı 7’ye düşmüştür.

Ancak sadece sivillerin işlediği suçlarda bir azalma bulunmamaktadır aynı zamanda askerî personellerin – yani Suriye Milli Ordusuna bağlı gruplarda görev alan askerlerin – suç oranları da düşmektedir. Nitekim Suriye Geçici Hükümeti Savunma Bakanlığı tarafından 19 Ağustos 2023 tarihinde yayınlanan kamuoyu bildirisinde, 2023 yılının ocak ile mayıs ayları arasında tüm güvenli bölgenin toplamında 433 askerî personelin işledikleri suçlardan dolayı gözaltına alındıkları ve haklarında hukuki sürecin yürütüldüğü aktarılmıştır.

Böylelikle hem sivillerin hem de askerî personellerin güvenli bölgede işlediği suçlara karşı mücadele eden bu iki yapı, önemli ölçüde başarı elde etmiştir.

Kontrol Noktalarındaki Olumlu Dönüşüm

Kontrol noktaları, Suriye’deki savaş döneminde belki de en çok ön plana çıkan ve halkın Suriye muhalefetine yönelik en çok eleştiride bulunduğu meselelerin başında gelmektedir. Nitekim Askerî ve Sivil Polis Teşkilatı vasıtasıyla gerçekleşen dönüşüm olmadan önce güvenli bölgelerdeki kontrol noktaları çok büyük bir sorun teşkil etmekteydi. Bölgedeki insanlar kontrol noktalarının yoğunluğundan ve bu noktalardaki düzensiz uygulamalardan rahatsızdı.

Dönüşümden önce güvenli bölgede, Suriye Milli Ordusuna bağlı her grubun birbirinden ayrı ve birbiriyle irtibatlı olmayan kontrol noktaları bulunuyordu. Yoldan geçen sivil ve askerler bu noktalarda kontrol ediliyordu ve merkezî bir anlayış olmadığından kontrol noktalarının hepsinde farklı farklı uygulamalar bulunuyordu. Her grup kendi kontrol noktasını kurduğu için güvenli bölgede toplamda 600’den fazla nokta bulunmaktaydı. Kontrol noktalarından geçenlerden rüşvet ve haraç alındığına dair çokça haberler vardı. Ancak Suriye Geçici Hükümeti önderliğinde güvenli bölgedeki kontrol noktaları, kapsamlı bir dönüşümden geçmiştir. Suriye Milli Ordusu gruplarının tamamı ellerinde bulunan kontrol noktalarını Askerî Polis Teşkilatına devretmiştir. Söz konusu devirden sonra bölgede bulunan 600’ün üzerindeki kontrol noktasının sayısı %85 oranında azalmıştır. Her kontrol noktası birbiriyle irtibatlı ve merkezî bir anlayışla çalışan alanlara dönüşmüştür. Kontrol noktalarındaki uygulamalar Suriye Geçici Hükümeti eliyle merkezîleştirilmiştir.

Buna ilaveten, güvenli bölgedeki kontrol noktaları fiziki şartların izin verdiği yerlerde ikiye ayrılmıştır. Bir şerit askerî polislerce diğer şerit sivil polislerce kontrol edilmektedir. Yoldan geçen sivil araçlar sivil polislerin şeridinden geçerken, askerî araçlar askerî polislerin şeridinden geçmek zorundadır. Kontrol noktalarındaki bu büyük değişim hem bölgenin güvenliğini artırmış hem de bölge halkı tarafından büyük bir beğeni toplamıştır. Kontrol noktalarının düzene girmesi ve merkezî bir anlayışla yönetilmesi Suriye’deki güvenli bölgede yaşayan tüm kesimlerce olumlu karşılanmaktadır.

Askerî ve Sivil Polis Arasında Dayanışma

Güvenli bölgelerdeki asayişini sağlama çalışmalarının karşısındaki en büyük engel ve sorunlardan birisi de aşiret yapıları ve organize suç örgütleridir. Özellikle daha hafif silahlara sahip olan ve askerlik tecrübesi olmayan sivil polis memurları, organize suç örgütleri ve aşiret yapılarına karşı güçlük çekmektedir.

Organize suç örgütleriyle başlayacak olursak bu yapılar içerisinde birçok silahlı unsur bulunmaktadır. Organize suç örgütleri yasadışı gelirlerini korumak için kendi içlerinde gerekli güvenlik önlemlerini de almaktadır. Sivil polisler bu yapılara karşı operasyon düzenlediklerinde zaman zaman çatışmalar çıkabilmektedir. Ancak sivil polisler söz konusu çatışmalar esnasında zorlanabilmektedir. Nitekim organize suç örgütlerinde icabında savaşma tecrübesi olan kişiler de bulunmaktadır. Sivil polislerin savaşma tecrübesi bulunmamaktadır.

Aşiret yapılarına gelecek olursak bu yapılar Suriye’deki savaş sürecinde sosyal hayatta çok güçlenmişlerdir. Savaş süreci boyunca hayatta kalmaya çalışan siviller, aşiret bağlarına sınıksız

sarılmıştır. Böylelikle savaş öncesi dönemde giderek önemsizleşen aşiret bağları, an itibariyle Suriye’de tekrar ön plana çıkmıştır. Aşiret kimlikleri ve adetleri önem kazanmıştır. Ancak aşiretlerin stratejik önemi sebebiyle Suriye savaşındaki tüm aktörler, aşiretleri kendi taraflarına çekmeye ve onlar üzerinden yerelde güç oluşturmaya çalışmaktadır. Aşiretlere yönelik bu gayretin sonucunda aşiret yapıları, büyük yapılardan küçük parçalara doğru bölünmüştür. Aşiret liderlerinden ziyade büyük aile liderleri, aşiret liderleri gibi ön plana çıkmıştır. Bu sosyolojik dönüşümün de güvenli bölgedeki güvenlik işleyişine ve asayişe bazı olumsuz etkileri olmuştur. Aşiret kimliğinin güçlenmesi sebebiyle asabiye duyguları da güçlenmiştir. Örneğin, bir sivil polis bir şüpheliyi gözaltına aldığı anda o kişinin mensubu olduğu aşiret harekete geçebilmektedir. Kendi aşiret üyelerinin serbest bırakılmasını talep ederek ellerinde silahlarla sokaklara inebilmektedir. Sivil polis birisini karakola veya polis merkezine çağırdığında o kişinin bağlı olduğu aşiret bunu reddedebilmektedir. Aranılan kişiyi güvenlik güçlerine teslim etme hususunda sorun çıkarma eğilimde olabilmektedir.

Aşiret yapılarının oluşturduğu diğer bir sorun ise, bölgedeki güvenlik güçleri ve mahkemeler yerine aşiretlerin içerisinde kurulan fiili mahkemelerde sorunların çözülmesidir. Aşiretler, kurdukları bu mahkemeler üzerinden geleneklere göre hüküm vermektedir ve sivil mahkemelere alternatif oluşturmaktadır.

Son olarak, güvenli bölgede aşiret bağları ve asabiye duygularının güçlenmesiyle birlikte aşiretler arasında rekabet de ön plana çıkmıştır. Güvenli bölgede zaman zaman aşiretler arasındaki rekabet, husumete ve hatta doğrudan çatışmaya dönüşmektedir. Bu durumlarda sivil polis tek başına asayişini sağlayamamaktadır.

Aşiret yapılarının oluşturduğu bu sorunlar ve organize suç örgütlerinin silahlı kapasitesi karşısında çözüm, sivil ve askerî polis arasındaki dayanışmadır. Sivil Polis Teşkilatı yetersiz kaldığında veya desteğe ihtiyacı olduğunda savaş tecrübesi olan Askerî Polis Teşkilatından yardım istemektedir. Askerî polisler gerektiğinde çatışmayı göze aldıklarından ve savaşma kapasiteleri olduğundan sivil polise karşı meydan okuyan birçok yapı, askerî polise karşı aynı cesareti gösterememektedir. Buna ek olarak askerî ve sivil polis ile aşiretler veya organize suç yapıları arasında çatışma çıkması durumuna karşı Suriye Milli Ordusu güçleri de devreye girmektedir. Nitekim askerî polislerin Suriye Milli Ordusundan olmaları ve Suriye Geçici Hükümeti Savunma Bakanlığına bağlı olmaları, Suriye Milli Ordusu gruplarının askerî polise hızlı ve istekli destek vermesini sağlamaktadır. Böylelikle çatışma durumlarında doğrudan askerler devreye girmekte ve otoriteyi sağlamaktadır.

Sivil polis ile askerî polis arasındaki dayanışmanın diğer bir örneği de uyuşturucuyla mücadeledir. Rutin uyuşturucu operasyonlarının haricinde iki kurum birbirleriyle koordineli bir şekilde uyuşturucu kaçakçıları ve satıcılarına karşı geniş kapsamlı operasyonlar düzenlemektedir. Bu tarz operasyonlara gerektiği ölçüde Suriye Milli Ordusu da doğrudan destek vermektedir.

Yoğun Bireysel Silahlanma ve Savaş Şartları

Sivil ve askerî polisin gündelik görevlerinde karşılaştıkları en önemli sorunlardan biri de güvenli bölgedeki yoğun bireysel silahlanmadır. Nispeten sivillerle daha çok iç içe olan sivil polisi daha çok zorlayan bu durum, bölgedeki her güvenlik görevini tehlikeli kılmaktadır. Nitekim basit bir trafik olayında dahi taraflar arasında hızlıca silahlar konuşabilmektedir. Görevini ifa eden sivil polisler karşı zaman zaman silah kullanılabilmektedir. Güvenli bölgede neredeyse herkesin silah sahibi olması sivil polislerin gündelik çalışmalarını oldukça zorlamaktadır. Bölgede görev alan her sivil polis, bu zorluklar ve riskler altında çalışmaktadır.

Bölgedeki yoğun bireysel silahlanmanın azaltılması yakın ve orta gelecekte çok mümkün görünmemektedir. Nitekim savaşın devam ediyor olması ve yarattığı olumsuz şartlar, insanları bireysel silahlanmaya itmektedir. Özellikle cephe hatlarının tekrar hareketlenmesi durumunda birçok sivil kendi silahını alıp cephe hattında savaşıyor muhtemeldir. Güvenli bölgede her sivil aynı zamanda potansiyel yedek askerdir.

Savaş şartlarının getirdiği diğer bir zorluk ise ekonomik durumdur. Suriye'deki insanların %90'ı açlık sınırının altında yaşamaktadır. Bölgede yaşayan birçok gencin eğitim hayatı ya sekteye uğramıştır ya da hiç olmamıştır. Fakirliğin oranı yüksek olduğu ve eğitime erişimin savaş sebebiyle son 13 yılda sekteye uğradığı bir bölgede, bireysel suç oranları da göreceli olarak yüksektir. Her ne kadar insanları bilinçlendirme ve farkındalığı artırmak için sivil toplum kuruluşları ve dini yetkililer birçok çalışma ve proje yürütse de savaş şartları insanları suça itebilmektedir.

Güvenli bölgelerde çalışan işçiler, Suriye Milli Ordusu askerleri, yerel meclis memurları, sivil polis memurları ve askerî polis askerlerinin hepsinin maaşları yaşam ihtiyaçlarını karşılamamaktadır. Çalışan nüfusun dahi geçim sorunu yaşadığı bu bölgede istihdam oranları da düşüktür ve işsizlik oranı çok yüksektir. Söz konusu geçim sorununa ilaveten, savaş sürecinde birçok insanın psikolojisi çok olumsuz etkilenmiştir ve insanların çoğu çok ağır travmalar yaşamıştır.

Bu bağlamda Sivil ve Askerî Polis Teşkilatları tüm bu zorluklar içerisinde asayiş ve güvenliği sağlamaya çalışan iki kurum olarak değerlendirilmelidir.

Sonuç

İç güvenliği sağlamakla yükümlü sivil ve askerî polislerin güvenli bölgelerdeki yapılanmaları birbirinden farklıdır. Sivil Polis Teşkilatı yerelde yapılanıp yerel meclislere bağlı, eşitler arasında bir denge üzerine kurulu ve sivillerden oluşan bir teşkilattir. Askerî Polis Teşkilatı ise merkezî ve hiyerarşik bir yapı içerisinde doğrudan Suriye Geçici Hükümeti Savunma Bakanlığına bağlı olması ve askerlerden oluşması bakımından Sivil Polis Teşkilatından farklı yapıdadır. Bu iki yapının birbirinden farklı olması kapasitelerinin de farklı olmasına yol açmıştır. Bu iki yapı, hem sivillerin hem de askerî personelin suçlarıyla mücadele etmekle beraber güvenli bölgedeki genel asayiş ve düzeni olumlu yönde etkilemektedir. Bu bağlamda en büyük başarı olarak bölgedeki suç oranlarındaki düşüş, Suriye Milli Ordusu askerlerinin

işlediği suçlarla mücadele ve iki yapı arasında güçlü dayanışma gelmektedir. İki yapı birbirine destekleyerek otoriteye meydan okuyan organize suç yapıları ve aşiret yapılanmalarının kanun dışı hareketlerinin üstesinden gelebilmektedir. Buna ilaveten özellikle kontrol noktalarının Suriye Milli Ordusu gruplarından, Askerî Polis Teşkilatına verilmesi bölge halkının çok memnun olduğu ve bölgenin iç güvenliğini de olumlu yönde etkileyen bir dönüşüm olmuştur. Bölgede var olan 600'ün üzerindeki kontrol noktası sayısı %85 oranında azalmıştır. Hayat daha normale dönmüş ve merkezî düzen sayesinde daha güvenli olmuştur.

Ancak hem sivil hem de askerî polis zorlu şartlar altında görev yapmaktadır. Güvenli bölgede yakın ve orta gelecekte çözülmesi zor olan yoğun bireysel silahlanma ve savaşın getirdiği zorlu ekonomik şartlar ile eğitim hayatı aksamış olan nesil, genel güvenlik durumunu olumsuz etkilemektedir. Ekonomik anlamda sivil ve askerî polisin aldıkları maaş, bir ailenin asgari geçimini dahi sağlamamaktadır.

Güvenli bölgedeki iç güvenlik durumunun daha da iyileşmesi adına bölgedeki yapısal sorunların çözümüne daha çok odaklanılmalıdır. Fakirlikten kaynaklı hırsızlık olayları veya yoğun bireysel silahlanmadan kaynaklı kavga ve cinayet vakaları ancak idari ve ekonomik politikalarla çözülebilecek sorunlardır.